

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודדה מפי עצמו..... 1
- ב. שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו ... וכן שני כלים..... 2
- ג. כמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה למידק..... 4
- ד. בבא לצאת ידי שמים..... 4
- ה. כל ספק הינוח לכתחילה לא יטול ואם נטל לא יהויר אמר רב ספרא ויניח..... 6
- ו. לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל חד וחד..... 8
- ז. נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון... שהנכסים בחזקתן..... 9
- ח. הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק ... כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו..... 9

דף לז.

א. אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודדה מפי עצמו

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קג: שאם גזל מאחד¹ מחמשה ואינו יודע ממי, אם כולם תובעים אותו וכל אחד מהתובעים נשבע שממנו גזל², צריך לשלם לכל אחד ואחד, וכן³ אם גזל מאחד מאה ומאחד מאתיים ואינו יודע ממי גזל מאתיים, ושניהם תובעים מאתיים, צריך לשלם לכל אחד מאתיים.

¹ שו"ע ונו"כ שסה א ב

² ועיי' ש"ך שם סק"א, ואם אינם רוצים לישבע, לא מצאתי אם עכ"פ חייב לצי"ש, דאפשר דהוי כאינם תובעים אותו, פתחי חושן שם הערה מב ומבואר בשו"ע סימן צ סעיף א שאם ידוע ודאי שגזל ואין ידוע כמה, שעשו חכמים תקנה שהנגזל נשבע כמה גזל ונוטל, ועיי"ש כמה פרטים בדין תקנת נגזל

³ רמ"א שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן אם הפקיד אחד⁴ ובאו שנים וטוען כל אחד מהם אני הפקדתי, והשומר אינו יודע, ישבעו שניהם וישלם לכל אחד, שפשע במה שאינו זוכר מי הפקיד⁵.

ואם אינם תובעים אלא שהוא עצמו מסופק מי המפקיד, נותן המנה ביניהם וחולקים⁶, ואף מדיני שמים פטור⁷, ואם יודע שאביו של אחד מהם הפקיד ואינו זוכר מי הוא, יתן לכל אחד כדי לצאת ידי שמים⁸.

ב. שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו ... וכן שני כלים

הפקידו אצלו שנים⁹, אחד מאה והשני מאתים, וכשבאו טוען כל אחד שהוא הפקיד מאתים והשומר אינו זוכר, אם הפקידו שניהם בכרך אחד, ויש אומרים אפילו בשני כריכות אם הפקידו זה בפני זה¹⁰, נותן לכל אחד מאה, והשאר יהא מונח אצלו וי"א¹¹ יהא מונח בבית דין עד שיבא אליהו, או עד

⁴ שו"ע ונו"כ ש ג

⁵ שפשע במה שאינו זוכר מי הפקיד, וכתב הרמב"ן (ב"מ דף לו ע"ב) שאינו פושע ממש לחייבו כדין שומר שפשע, אלא קנס הוא שהיה לו לדייק, וברשב"א נראה דלא ס"ל כן.

⁶ ש"ך (סימן עו ס"ק טו), כיון שאינם תובעים אין כאן רמאי.

⁷ רמ"א סימן ש סעיף ג, ובסימן עו (סעיף ג) הביא המחבר ב' דעות בזה, וכתב הש"ך (שם ס"ק יח) שהעיקר כדעת הפוסקים, ולכן סתם כאן כדיעה זו, ובתומים (סוף סימן עו) מצדד לומר דדוקא בפקדון פטור מלצי"ש, משום דדמי לאונס, דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה שיבא אחר ויתבע פקדון שאינו שלו, אבל בשאלה וכן בהלוואה, כיון שחייב באונסין חייב עכ"פ לצאת ידי שמים. ובעין זה כתב בנחל יצחק (שם).

⁸ רמ"א שם, וביאר בנה"מ (סימן עו ס"ק יא) הטעם דכיון שהם לא היו המפקידים אין כאן פשיעה מצדם, ולכן חייב הנפקד, משא"כ כשהספק במפקידים עצמם שיש פשיעה גם מצידם פטור אפילו מלצי"ש.

⁹ שו"ע ונו"כ ש א

¹⁰ סמ"ע (שם סק"ה) בשם רש"י ותוס' ורא"ש, דכיון שהפקידו זה בפני זה יכול הנפקד לומר לא חששתי לדקדק מי הפקיד כמה, מאחר שראיתי שאינכם חושדים זה את זה, ועי' ש"ך (שם סק"ו), ועיין בנה"מ (שם סוף סק"א) שאם אחד מהם הוא עכו"ם פטור גם מהשני משום דהו"ל לגבי הישראל כא"י אם נתחייבתי.

¹¹ רמ"א שם וכתב בד"מ הטעם שאל"כ כל אחד יערים ויאמר איני יודע וישאר אצלו, ועי' ש"ך שם ובסימן רכב סק"ה שהביא דעת כמה פוסקים שיהא מונח אצלו, ולכאורה נראה דכל זה בהלוואה או פקדון מעות באופן שמותר לו להשתמש בהם, אבל בפקדון כלי שאסור לו להשתמש בהם, אפשר דלכו"ע יכול להניח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שיודה אחד לשני, או שיתרצו לחלק ביניהם¹², ואף אם רוצה לצאת ידי שמים יש אומרים¹³ שאינו חייב לתת לכל אחד מאתיים. וכן הדין בשנים שהפקידו אחד כלי גדול ואחד כלי קטן¹⁴.

וכן אם לוח משנים¹⁵ בשטר אחד שלש מאות זוז ותובעים אותו כל אחד מאתיים זוז¹⁶, בין שהודיעו בשעת הלואה חלקו של כל אחד מהם בדמי ההלואה ובין לא הודיעו, נותן לזה מאה ולזה מאה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו, וכן אם תבעוהו כל אחד מהם מאה והשאר אינם יודעים¹⁷.

אצלו, ולא שייך טעמא דהערמה, וכן נראה שבסימן רסז סעיף טו גבי אבידה סתם השו"ע שמניחו אצלו, ואף על פי שאפשר לדחות דשאני התם שאמרה תורה ואספתו אל תוך ביתך עד דרוש אחיך, מ"מ נלמוד משם שא"צ להניח בב"ד, אלא ע"כ שיש לחלק. אמנם בש"ך סימן ש סק"י כתב שגם בפקדון כלי נחלקו הפוסקים. ובנה"מ סימן עו סק"ה כתב שבהלואה לכו"ע יהא מונח בידו ולא בב"ד, דדוקא בפקדון או בגזילה שכשסר לב"ד נפטר מחובת השבה, ואף אם יפסד בב"ד פטור, אבל בהלואה שאם יפסד בב"ד ואח"כ יתברר מי המלוה יהא חייב לשלם, אין לכופו להניח ביד ב"ד. ובאבן האזל בהוספות לה' טו"ג לסימן עו דחה דברי הנה"מ, וגם מה דמשמע מדבריו שאם יפסד בב"ד יהא פטור בגזילה, תמה האהאז"ל דלא משמע כן (בטבעת החושן כתב שהנה"מ לשיטתו בפתחה לסימן עו שבגזילה נפטר מאחריות בהשבה ליד ב"ד), ומסיק בדעת הרמב"ם בהפך מדעת הנה"מ, שבפקדון יכול להשאירו אצלו, ובגזילה חוב צריך להניח בב"ד, ועיין בדברי חיים דיני טו"ג סימן ז דן ג"כ בדברי הנה"מ וכן אם יוצא ידי השבה כשנותן ליד ב"ד, עיין שם, ובאור שמח כתב שבפקדון לכו"ע מניחו אצלו, וכ"כ באבן האזל, עיין שם בטעמם.

¹² סמ"ע שם ה

¹³ ברמ"א (שם) כתב שחייב לצי"ש, אבל דעת המחבר שהוא פטור, וכתב הש"ך (ס"ק יא וס"ק יב) שדעת רוב הפוסקים כהמחבר, ועי' ש"ך (סימן רכב סק"ה) ובשער משפט (שם), ומ"מ אף לדעת הרמ"א אינו אלא כששניהם תובעים, אבל אם גם הם אינם תובעים, מודה שפטור אפילו מלצי"ש.

¹⁴ שו"ע ונו"כ שם ב ועי' כנה"ג שהאריך איך מחלקים הכלי הגדול.

¹⁵ שו"ע ונו"כ עו א

¹⁶ ואף על פי שהודיעו בשעת הלואה שזה נותן ק' וזה ר', כיון שההלואה בשטר אחד ה"ז כאילו נעשו שותפים בהלואה זו, ולא פשע הלוח במה שלא דייק מי נתן כמה, והוסיף הרמ"א בטעם הדבר כיון שיכול זה שהשטר בידו לגבות בו בלא הרשאה, הרי לא פשע הלוח וכו', ומשמע דוקא באופן זה, כגון שנכתב השטר ע"ש שניהם, אבל באופן שאין האחד יכול לגבות כל החוב, ולא שייך טעם זה, יש פשיעה מצד הלוח וחייב לתת לכל אחד מאתיים, אבל הש"ך סק"י העלה שבכל אופן אין כאן פשיעה, דכיון שנכתב בשטר אחד נעשו שותפים שאינם מקפידים ולא הו"ל למידק, ועי' נה"מ סק"ח מ"ש ביישוב דברי הרמ"א. וכתב הש"ך סק"ט שלענין חיוב לצי"ש נחלקו הפוסקים, ודעת רוב הפוסקים שבהלואה פטור, ובנה"מ כתב שלכו"ע פטור, והאבן האזל בהוספות לה' טו"ג לסימן עו מפקפק בדברי הנה"מ, עיין שם.

¹⁷ ש"ך שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אבל אם אינם תובעים אותו כלל¹⁸, אלא שמעצמו מסתפק, יש אומרים¹⁹ שנותן לכל אחד מהם ק"ג. וכן הדין כשלוה משנים בעל פה ולא הודיעוהו בשעת הלואה חלקו של כל אחד מהם²⁰.

ג. נמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה למידק

הפקידו אצלו בשני כריכות²¹, וכ"ש כשהפקידו זה שלא בפני זה, וכל אחד טוען מאתיים שלי, ישבעו שניהם, וצריך ליתן לכל אחד מאתיים, ומפסיד מאה מכיסו, שהרי פשע במה שאינו זוכר, כיון שהפקידו אצלו בנפרד, והיה לו לכתוב על הכיס של מי הוא²².

ואם אינם תובעים אותו בברי, נותן לכל אחד מאה והשאר יהא מונח²³.

ד. בבא לצאת ידי שמים

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קג: שאם גזל מאחד²⁴ מחמשה ואינו יודע ממי, אם אינם תובעים, שגם הם מסופקים, אין ב"ד מחייבים אותו אלא מה שודאי

¹⁸ מדברי השי"ך סק"ב משמע שבכל מקום שנאמר כאן אינם תובעים, היינו שאף לאחר שהודיע להם ספיקו אינם נזכרים לתבוע בברי, אבל אם שוב נזכרו לתבוע בברי הוי כתבועהו

¹⁹ שי"ך שם כיון שאינם מכחישים ביניהם אין כאן רמאי וחולקים המנה השלישית, משא"כ כשאומר איני יודע יש לחוש לרמאי. ובדברי משפט סובר שאף באופן זה יהא מונח, ובנה"מ כתב דדוקא בפקדון וגזילה בעין חולקים או יהא מונח, אבל בהלואה או כשאין החפץ בעין, אין שום אחד מהם יכול להוציא ממנו, ומשמע מדבריו שלדעת השי"ך מוציאים ממנו המנה השלישית, וצ"ע דאפשר שהשי"ך לא נתכוין אלא לענין לצי"ש.

²⁰ שי"ך שם סק"א, דכיון שלא הודיעוהו בשעת הלואה, הו"ל ככרך אחד ולא פשע הלוה

²¹ שו"ע ונו"כ ש א

²² ועי' מ"ז שדייק שאין די בכתיבה על כיס אחד. ובנה"מ (סימן רצא ס"ק יד) כתב שפשיעה זו הוי כעין מזיק והייב אפילו בבעלים, וכן בא"י אם החזרת, ודומה לאומר איני יודע היכן הנחתי, ועי' אמרי שפר (סימן כד) שמפקק בדברי הנה"מ.

²³ כפירוש השי"ך (סק"ה), והיינו שהמאה תובעים ודאי ועל המאה השלישית אינם תובעים ברי, ומשמע בש"ך (סימן שסה סק"ד) שאם לאחר שהודיעם טוענים ברי, הו"ל טענת ברי

²⁴ שו"ע ונו"כ שסה א ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

גזל, והם חולקים ביניהם²⁵, אבל אינו יוצא ידי שמים עד שיחזיר לכל אחד כל מה שמסופק אצלו²⁶.

וכן למרות שאם הפקיד אחד²⁷ ובאו שנים וטוען כל אחד מהם אני הפקדתי אם אינם תובעים אלא שהוא עצמו מסופק מי המפקיד, נותן המנה ביניהם וחולקים²⁸, ואף מדיני שמים פטור²⁹, מכל מקום אם יודע שאביו של אחד מהם הפקיד ואינו זוכר מי הוא, יתן לכל אחד כדי לצאת ידי שמים³⁰.

²⁵ וכתב הש"ך סק"ג שמדינת חולקים, ולא אמרינן יהא מונח עד שיתרצו לחלוק, כיון שהם מסופקים ואין כאן ודאי רמאי אמרינן שיחלוקו, ומשמע שאע"פ שאין החלוקה יכולה להיות אמת הדין כן, אבל בקצוה"ח כתב לדעת התוס' והרא"ש דכל שאין החלוקה יכולה להיות אמת אין דין חלוקה, אלא יהא מונח בב"ד עד שיבא אליהו, ומשמע עוד מדבריו שבמקום שהדין יהא מונח, לדעת הרמב"ם יהא מונח בידו, ועי' ערוה"ש, ערך ש"י ובצ"צ פסקי דינים לסימן שסה. וכל זה בדין הרישא כשגזל מאחד מחמשה ואינו יודע ממי, אבל בדין הסיפא שגזל משניהם ואינו יודע ממי מאה וממי מאתיים, כתב הש"ך סק"ו שאם גם הם אינם יודעים אין כאן חלוקה, אלא יהא המזון המסופק מונח עד שיבא אליהו, דכיון שהם יודעים במנה ואינם יודעים מהשאר יש כאן חשש רמאי, ואה"נ אם הם מסופקים בכל הגזילה גם כאן חולקים. בערוה"ש דן כשאומר גזלתי מאביך ואינו יודע אם מנה או מאתיים, או שאומר לשנים גזלתי מאביו של אחד מכם ואינו יודע ממי, שבפקדון כה"ג אינו חייב אלא לצי"ש, אפשר דשאני התם דלא פשע, אבל בגזילה שפשע חייב לשלם לכל אחד ואחד, עיין שם.

²⁶ ונראה מדברי הטור דקאי בין בגזל ואינו יודע ממי ובין בגזל משנים וא"י כמה, ועי' ש"ך וקצה"ח סק"ב ונה"מ סימן עו סק"י ובערוה"ש כאן. כתב הש"ך סק"ה שבפקדון כה"ג כשהפקיד אחד ואינו יודע מי הוא פטור אף מלצי"ש, משום שגם המפקיד עצמו הו"ל למידק, ועי"ש שלצאת ידי שמים הוא כשהגזל אינו יכול לידע ולתובע, ולכן חייב הגזלן לצי"ש אפילו בלא תביעה, אבל אה"נ אם גזל בפניו והיה יכול לידע ועתה אינו תובעו, גם בגזל פטור מלצי"ש, והקצה"ח פירש שבגזילה הרי בשעה שגזל סובר ודאי שלא ישיב משום דגברא אלמא הוא ואינו מדייק מי הגזלן, ולכן אינו יכול לידע גם עתה כשרוצה להחזיר ואינו תובעו, וסברא זו שייך גם כשגזל בפניו, ודלא כמו שהילק הש"ך. כתב בערוה"ש שמהראוי לנגזלים שימחלו לו ויפטר אף מלצי"ש שלא יצטרך לשלם יותר ממה שגזל, אם הם יראי ה', שלא יכשלו בספק גזל, ושלא לרפות ידיהם של בעלי תשובה, ואם אצל גזל אחד ודאי שמאיתיים שלו ולהשני ספק, ישלם לודאי, ובעל הספק יכול להטיל קבלה על בעל הודאי, ע"כ. ונלע"ד דלא כתב כן אלא בנדרון דידן שבודאי משלם יותר ממה שגזל, אבל בשאר חיובי לצי"ש לא מסתבר שמוטל עליו למחול לו, שהרי גם אצל הגזלן הוא ספק גזל.

²⁷ שו"ע ונו"כ ש ג

²⁸ ש"ך (סימן עו ס"ק טו), כיון שאינם תובעים אין כאן רמאי.

²⁹ רמ"א סימן ש סעיף ג, ובסימן עו (סעיף ג) הביא המחבר ב' דעות בזה, וכתב הש"ך (שם ס"ק יח) שהעיקר כדעת הפוסקים, ולכן סתם כאן כדעיה זו, ובתומים (סוף סימן עו) מצדד לומר דדוקא בפקדון פטור מלצי"ש, משום דדמי לאונס, דלא הו"ל לאסוקי אדעתיה שיבא אחר ויתבע פקדון שאינו שלו, אבל בשאלה וכן בהלוואה, כיון שהיב באונסין חייב עכ"פ לצאת ידי שמים. וכעין זה כתב בנחל יצחק (שם).

³⁰ רמ"א שם, וביאר בנה"מ (סימן עו ס"ק יא) הטעם דכיון שהם לא היו המפקידים אין כאן פשיעה מצדם, ולכן חייב הנפקד, משא"כ כשהספק במפקידים עצמם שיש פשיעה גם מצידם פטור אפילו מלצי"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן אם הפקידו אצלו בשני כריכות³¹, וכ"ש כשהפקידו זה שלא בפני זה אם אינם תובעים אותו כלל אלא שהוא עצמו מסופק, מחלק המנה השלישי ביניהם³², ומדיני שמים צריך ליתן לכל אחד מאתיים.

דף לז:

ה. כל ספק הינוח לכתחילה לא יטול ואם נטל לא יחזיר אמר רב ספרא ויניח

כבר התבאר לעיל דף כה: המוצא חפץ³³ בדרך הינוח, עבר והגביהו ועדיין לא זו משם, יחזיר החפץ למקומו³⁴, נטלו והלך משם³⁵ לא יחזירנו למקומו, שמא בא בינתיים בעל החפץ וחיפש ולא מצא ושוב לא יבא לחפש שם. אלא אם יש בו סימן חייב להכריז, ואם אין בו סימן יהא מונח עד שיבא אליהו³⁶.

ספק אם³⁷ הונח שם³⁸ או שמא נפל בדרך אבידה, והוא במקום המשתמר לגמרי, דינו כודאי הינוח, ואם נמצא החפץ במקום שאינו משתמר לגמרי,

³¹ שו"ע ונו"כ ש א

³² ד (שם סק"ה), כיון שאין כאן רמאי, ועי' שו"ע (סימן קלח סעיף א ובנו"כ שם) ובקצה"ח (סימן שסה סק"א) ובדברי משפ"ט (כאן) בדין חלוקה יכולה להיות אמת.

³³ רמ"א שם י

³⁴ משמע מדברי האחרונים שאף הרמב"ם מודה בזה, דכיון שעדיין עומד שם אין לחשוש שמא בא הבעלים בינתיים ולא מצאו. וכתב בחידושי רעק"א שגם אין לחשוש שמא דרך נפילה הוא ונתחייב בהשבה מעליא מספק, דכל שהוא במקום משתמר לגמרי מסתמא דרך הינוח הוא. ולכאורה נראה שאפילו נמלה ע"ד לגזולה יוצא ידי השבה כשמחזירה למקומה, כדקיי"ל בסימן שנה שאם לא ידע הבעלים בגניבה א"צ דעתו בהשבה, אלא שאפשר דהיינו דוקא כשמחזירה לרשותו המשתמרת ממש, אבל כאן אף על פי שהוא מקום המשתמר לענין זה, אבל אין זה רשותו המשתמרת לדעתו וממילא אינו יוצא ידי השבה בזה. פתחי חושן שם הערה ד

³⁵ כתב הט"ז שאם העמיד שם אדם לראות אם יבא מישהו לחפש החפץ הרי זה כאילו לא הלך משם, אבל אם לא העמידו שם בכוונה, אף על פי שעוברים ושבים מעידים שלא בא אדם לחפש, אינו מועיל, דמילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה.

³⁶ כיון שבאיסורא אתי לידיה לא זכה אפילו נתייאש בינתיים הבעלים, ומשמע מדברי הפוסקים שבמקום המשתמר לגמרי מודה הרמב"ם.

³⁷ רמ"א שם. ומשמעות דברי הפוסקים שגם בזה אין מחלוקת בין הרמב"ם והמחבר לבין שאר פוסקים והרמ"א, והיינו שלכתחלה לא יגע, ואם נטל והלך אם אין בו סימן יהא מונח ואם יש בו סימן יכריז.

³⁸ בסמ"ע סימן רס סק"מ פירש בספק הינוח כגון שהוא משתמר קצת, ולכן יש להסתפק אם הונח בכוונה או שהוא אבוד, ומשמע שכל ספק הינוח תלוי במקום המציאה, ובמשתמר לגמרי הרי זה ודאי הינוח ואילו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אבל משתמר קצת, כגון שבילים שבשדות, בין בודאי הינוח ובין בספק הינוח, אם יש בו סימן בין סימן בגוף החפץ ובין במקום המציאה, נוטל ומכריז³⁹, ויש אומרים⁴⁰ שלדעת הרמב"ם לא יגע בו.

אין בו סימן⁴¹ לא בגוף החפץ ולא במקום המציאה, כגון דברים קטנים שמתגלגלים, או גוזלות מקושרין שמדדין ממקומן, והבעלים מתייאשים מסימן המקום. והמקום משתמר קצת, לכתחלה לא יגע בו אפילו בספק הינוח, וגם בזה י"א, שיש לחשוש שמא הניחם שם ואם יטלנו לא יוכל להשיבו לבעליו, שהרי אין בו סימן. ואם הגביהו, יש אומרים⁴² שבספק הינוח זכה בו המוצא, ויש אומרים⁴³ שלא זכה בו, אלא שאם כבר הוליכו ממקומו לא יחזירנו אלא יהא מונח עד שיבא אליהו⁴⁴, ואם עדיין לא הלך

במשתמר קצת הוא ספק הינוח, וכן משמע קצת בש"ך שם סק"ל. ופשטות לשון הרמ"א משמע שיתכן ספק הינוח במקום המשתמר לגמרי, ומ"ש הש"ך שהלשון מגומגם, לא זכיתי להבין, שהרי יתכן דרך אבידה גם במקום משתמר לגמרי, וגם בשו"ע הרב סעיף יג נראה כפשטות משמעות לשון הרמ"א.

³⁹ רמ"א שם וש"ע סעיף ט, דכיון שאינו משתמר לגמרי יש עליו דין אבידה אפילו בודאי הינוח, וכתב הסמ"ע ס"ק מג הטעם שמסתמא ניהא לבעליו שיקחנו ישראל ויכריזו קודם שיקחנו עכו"ם או ישראל דלא מעלי שיקחנו לעצמו.

⁴⁰ סמ"ע ס"ק מא וס"ק מז, ועי' נה"מ שהעלה שמלשון הטור משמע שגם הרמב"ם אינו חולק בזה, ועי' מ"ז שהאריך בזה.

⁴¹ רמ"א שם

⁴² שו"ע שם סעיף ט כדעת הרמב"ם (וכתב בערך ש"י שאף אם יביא בעל האבידה עדים שהוא שלו, אינו חייב להחזיר לו אא"כ יביא עדים שהניחם שם), והאריכו האחרונים בביאור שיטתו, ועי' עוד במ"ז ובנה"מ שם. והפני יהושע מפרש דעת הרמב"ם עפ"י סברת התוס' (דף כג ע"א ד"ה והאיכא נכרים) שבמקום שאפשר לברר ע"י הכרזה צריך לברר, ולכן במחצה על מחצה חייב להכריז, אבל במקום שא"א לברר אף בספק אין מוציאין מיד המוצא, ומה שאמרו בספק יאוש שלא מדעת שחייב להכריז, הטעם שמעמידים האובד בחזקת שלא נתייאש, ובחידושי רבינו מאיר שמחה כתב שאפשר שסבור הרמב"ם שע"י היאוש בגזילה קונה החפץ ואינו צריך להחזיר רק דמיו, ולכן בני"ד כשנטל החפץ וגרם שיתייאש ה"ז כגזילה וקונה החפץ עכ"פ, ואין הספק רק בדמים, ובדמי החפץ ודאי שהוא מוחזק (עי' פ"ג סוף הערה ב), ולכן אינו חייב להחזיר מספק, ודבריו צ"ע, שמדברי הרמב"ם משמע שבכל אופן אינו חייב להחזיר, אף על פי שאין ידוע אם נתייאש כלל. ובאבן האזל פרק יא ה"ו משמע כדעת הרמב"ם שאם יתברר אח"כ שהיה דרך הינוח ויתן בו סימן, חייב להחזיר לו, אבל אם יתברר שהיה דרך נפילה, אף אם יתן סימן לא יחזיר לו, שבשעת נפילה ודאי כבר נתייאש. ומכל דברי הפוסקים משמע שדוקא בספק הינוח ס"ל להרמב"ם שזכה בו, אבל בביאור הגר"א נראה שלדעת הרמב"ם אין חילוק בין ודאי הינוח לספק הינוח, אלא בין דבר שיש בו סימן לאין בו, וא"כ אפילו בודאי הינוח זכה בו, וצ"ע.

⁴³ כדעת הרמ"א נראה שלכו"ע אין חילוק בין ודאי הינוח לבין ספק הינוח גם בדין זה.

⁴⁴ דשמא הינוח הוא ובא הבעלים וחיפש ולא מצאו, ולא זכה בו משום דבאיסורא אתי לידיה, וכיון שאין המקום משתמר היטב אינו מקיים מצות השבה בהחזרה למקומו. ובתהלה לדוד מצדד לומר שאם בא אחד ותפס מידו וטוען שהוא שלו אין מוציאין מידו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

משם, יש אומרים⁴⁵ שאסור להחזירו למקומו אלא יהא מונח, ויש אומרים⁴⁶ שיכול להחזירו למקומו.

מצא חפץ⁴⁷ במקום שאינו משתמר כלל, אם אין בו סימן לא בגוף החפץ ולא במקום, הרי הוא של מוצא אפילו בודאי הינוח, ואם יש בו סימן נוטל ומכריז⁴⁸.

ו. לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל

חד וחד

כבר התבאר לעיל ממסכת ב"ק דף קג: שאם גזל מאחד⁴⁹ מחמשה ואינו יודע ממי, אם כולם תובעים אותו וכל אחד מהתובעים נשבע שממנו גזל⁵⁰, צריך לשלם לכל אחד ואחד, וכן⁵¹ אם גזל מאחד מאה ומאחד מאתיים ואינו יודע ממי גזל מאתיים, ושניהם תובעים מאתיים, צריך לשלם לכל אחד מאתיים.

⁴⁵ רמ"א שם והקשה הפנ"י למה יהא אסור להחזירו למקומו, הרי מסתמא ניהא ליה לבעלים שיחזירו ואפשר שימצאו, מאשר יקחנו לביתו שבודאי לא יבא לידו שהרי אין בו סימן ולא יכריז המוצא, ובמעניי החכמה תירץ שבמה שמחזירו למקומו מבטל מצות השבה בידים, וכעין זה כתב בנה"מ, וצ"ע.

⁴⁶ ש"ך שם בשם כמה ראשונים, דממ"נ אם הוא מונח מדעתו הרי לדעתו המקום משומר, ואם הוא דרך נפילה ושכחה הרי כבר נתייאש הבעלים ומדינא הוא שלו, ולמה לא יוכל להחזירו למקומו, ומלשון הפוסקים משמע שמדינא יכול גם ליטלו ולהניחו בביתו, אלא שיכול גם להניחו במקומו, וצ"ע למה לא יהא חייב מצד ספק להחזירו למקומו, שמא בכל זאת יבא הבעלים, ואפשר שגם במה שמולכו לביתו יש צד תועלת לבעלים, שמא יוכל למצוא בעליו ע"י עדים וכדומה, ובשו"ע הרב סעיף יד סתם כדעת הש"ך בשם הראשונים.

⁴⁷ רמ"א שם וכתב הש"ך דמ"מ איירי באופן שמסתמא נודע לבעלים, והיינו שתולים שהניחום לפי שעה להקל משאם שלא ע"ד לילך משם ולהניחם, אלא שמתוך שכחה הלך והשאירם, ומיד נזכר ששכחו ונתייאש כיון שאין בו סימן, דאל"ה הוי יאוש שלא מדעת, וכ"כ בשו"ע הרב, ואם הוא דבר קמץ שיתכן שעדיין לא נודע לו ולא נתייאש אסור. ועי' בנה"מ שתמה על הש"ך, ולכאורה דברי הש"ך נכונים, שהרי ע"כ אין זה אבידה מדעת, דאל"כ גם ביש בו סימן יהא שלו, אלא שעדיין צריך ביאור כיון שדרך הינוח הוא למה מתייאש, הרי מיד כשנזכר היכן הניחו יחזור ויחפשנו. ועי' אולם המשפט.

⁴⁸ וכמ"ש לעיל שאנו תולים שהניחו לפי שעה ושכחו, וכיון שיש בו סימן, כשנזכר ששכחו אינו מתייאש, ואין זו אבידה מדעת, שלא הניחו ע"ד לילך משם,

⁴⁹ שו"ע ונו"כ ססה א ב

⁵⁰ ועי' ש"ך שם סק"א, ואם אינם רוצים לישבע, לא מצאתי אם עכ"פ חייב לצי"ש, דאפשר דהוי כאינם תובעים אותו, פתחי חושן שם הערה מב ומבואר בשו"ע סימן צ סעיף א שאם ידוע ודאי שגזל ואין ידוע כמה, שעשו חכמים תקנה שהנגזל נשבע כמה גזל ונוטל, ועי"ש כמה פרטים בדין תקנת נגזל

⁵¹ רמ"א שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ז. נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון... שהנכסים בחזקתן

אשה שיש⁵² לה נכסים ונפל הבית עליה ועל בנה⁵³ ומתו, יורשי הבן כגון אחיו מאביו⁵⁴ אומרים האם מתה תחלה והבן יורשה ואנחנו נירש אותנו, ויורשי האם אומרים הבן מת תחלה ואין הבן יורש אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב, כיון שהנכסים היו בחזקת האם מעמידים אותה בחזקת יורשי האם מפני שהם יורשים ודאי כלומר שהם מוחזקין, אבל יורשי הבן ספק הם שאם מת הבן תחלה אין לאחיו מאביו בנכסי אמו כלום, ובאים הם להוציא והמוציא מחבירו עליו הראיה.

והוא הדין לנפל הבית עליו ועל בתו נשואה ואין ידוע איזה מת תחלה, והבעל אומר האב מת תחלה וירשתו בתו ואני יורש את אשתי, הנכסים בחזקת יורשי האב ואין הבעל יורש בהם כלום.

ח. הנל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק... כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו

שנים שהפקידו⁵⁵ כל אחד בהמה אחת, ומתה אחת מהן ואינו יודע של מי מתה, חייב לשלם לכל אחד, ואפילו הפקידו יחד, אינו יכול לומר ראיתי שאינכם מקפידים ולכן גם אני לא הקפדתי לידע של מי מתה, משום שבבעלי

⁵² שו"ע ונו"כ רפ י

⁵³ מיירי שהנכסים היו לאמו ואין לבן זכות בהן בחייה מכח אביו. במ"ע שם יט

⁵⁴ או שאר קרוביו מאביו כשאין לו אחים מאביו הן יורשי הבן, כדכתיב [במדבר א' ב'] למשפחותם לבית

אבותם. סמ"ע כ

⁵⁵ שו"ע ונו"כ ש ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

חיים הרועים בעדר אינם יכולים להקפיד, ולכן הוא פושע במה שאינו יודע וצריך לשלם לשניהם⁵⁶.

ואם הפקידו בעדר שלא בפניו, מניח דמי האחת בבית דין עד שיודה אחד לחבירו, או עד שיתרצו לחלק ביניהם.

⁵⁶ משמע דוקא כשמוענים ברי, וצריכים לישבע, כמ"ש בסמ"ע (שם ס"ק יד), אבל בטענת שמא אינו צריך לשלם, מיהו לצי"ש נראה שאפילו בשמא חייב, דהו"ל כאיני יודע אם פרעתיך.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

